

ABERRI EGUNA, BIZKUNDE EGUNA, ARANA GOIRIREN EGUNA (1932-1978)

Aberri Eguna, euskaldunok, irlandarrek bezala, Bizkunde edo Bazko Igan-dean ospatzen dugu. Aberri Eguna, beraz, Bizkunde eguna da, kristauak bizkunde erlijiosa eta euskaldunak bizkunde politikoa ospatzen dizuten eguna; eta Euskadin, Arana Goiriren eguna da.

Sabin Arana Goiri, el Libertador, el Maestro, etab., da, dudarik gabe; baina, Sabin, batez ere, berbiztailea da: Euskal idazleak, poetak, bertsolariak, Aberri Egunaz eta

Arana Goiriz, beti berdintsu mintzo izan dira, sinbolismo berberaz, irudi espresakera berbatez, berbizkunde terminutan hain zuzen. Bazko irudi eta terminologiaz.

LIZARDI, "URRETXIN-DORRA" ENBEITA.

Bazko gabeko sinbolismo liturgiko honetaz baliatzen da Lizardi, Arana Goiritaz diharduenean.

Argiaren sinbolismoak domeinatzen du Bazko liturgia. Sabin, "guri argi ematearren itzalia" da, Je-

sukristo guri bizitza ematearren hila bezala, gurutzetan: eta badakigu espainol justiziak nola gurtzifikatu zuen Sabin, gazterik hil artean. Sabinekin argitu gaitu, ez garelako espainolkume batzu. Herri bat gara, gure duintasuna dugu, bagara norbait, gu geu gara, ez gara inoren morroin. Sabinen argiak atera gaitu ilunpe itsutik eta esklaberiatik. Iratzarri gaitu. Irakatsi digu nor izaten:

Aren argibidez ni jabetu
enegan bazala norbait
/atxilotu.

Bazter zokoan zegoen aberria —edo euskara, berdin bait da— "ene ta asaben oarrezak botea", Sabinekin biztu eta jaikiarazi du. Lizardik, abertzaletasunaren bidez, aberria eza gutuz, somatu duen "berriz-jaiopoza" kantatzen duenean, Bazko liturgiako beste tema bat gogoratzen dugu oraindik: bataioa, sortze berria. Eta bataiatu berriekin jantzi berri zurien sinbolismoa antzizurikatzen den moduan, Lizardik Aranaren oroimena ospatzen du, "aberriz ta mintzoz gu jantziarena".

EL DIA DE LA PATRIA

En los tiempos malditos de la Dictadura, hundida para siempre, bajaba de la romería de San Antonio de Urkiola un aldeano de aristocrática presencia.

Ostentaba en la solapa una medalla del Santo con la bandera tricolor.

Una pareja de la Guardia Civil se aproximó a él y le dijo: ¿—Qué llevas ahí—?

Y el aldeano contestó: Una medalla de San Antonio.

—¡Quita esol - le ordenaron.

—No, ¿por qué?—

Y sin más explicaciones, uno de los guardias se atrevió a arrancársela.

Entonces el aldeano, mirándole fijamente caballerosamente, le dijo: —Esa medalla me la arrancarás, pero no podrás arrancarme lo que tengo aquí dentro.

El Día de la Patria, intenté ver a este héroe anónimo, y todos me parecieron que eran él.

El dictador ha muerto para siempre, la Guardia Civil tambalea, y la Patria en marcha como una riada serena, profunda, incontenible, sigue su camino triunfal hacia Sukafieta.

Adolfo de Larrañaga

Ordurarte ez zen egon Euskal Herrian gerra zibilik, ez frankismoan bizi izan garen zapalkuntzarik. Hala ere goardia zibilak kanpora joan zitezela ongi eta garbi eskatzen zuten PNVkoek.

Bazko sinbologia li turgiko berdinean mugitzen da Urretxindorra. Ohizko irudiez gainera, negu/udaberri motiboa eta sol oriens, eguzki jaikiarena, batera aurkitzen ditugu hemen; oso bazkoazko irudiak hauk ere:

Euzkijak menditik argi
Negu ondoren... Euzkadi
/oro

sortu da euzko mintegi.

Bertso triunfal bat da —gau/goizargi, negu/udaberri: hiltatik bizitara, berbizkunde— Urretxindorrak lehenengo Aberri Egunerako asmatu zuena.

Sabin Aranaz iharduteko, Bazko tematikaz baliatze hori, Arestiganaino luzatzen da:

Sabino Polikarpo
Abandoko,
Kantabria zaharrari eman
/zenion
itzura berri bat...

“Dejecta erigi, inveterata renovari et per ipsum redire omnia in integrum”, Bazko Liturgiakoak: eroria jaso, zaharkilatua berritu, dena bere osotasunera bihurtu.

BAZKO IDEOLOGIA BAT.

Bazko Igandea da Aberri Eguna. Noizpait Aranatar anaia biek, Sabin eta Luisek, egun horretan izan omen zuten elkarrizketa gurutzeala baino arrazoi sakonagoa, Bazko Igandearen sinbolismo bortitza da. Aberri Egunak, errebelazioa ospatzen du: euskaldunek Euskadi ezagutzea beren aberri bezala. Berbizkunde, “Itxarkundia”, ospatzen du batez ere: karlistada ondorenean lur jota zegoen herriaren uste berria, esperantza. Gauaren erdiko ilunpetan, argiaren biztea ospatzen du. Zuzen ere zuzen idatzi zen, orduan, lehenengo Aberri Egunaren inguruan: “Aberri-eguna, berbizkunde eguna ixan da Euzkadi'rentzat”.

Berbizkunde: hori da. Arana Goiri, Aberri Egun, beste bi izen dira, beti horixe bera adierazteko. Berbizkunde/Aberri Egun/Arana Goiri.

Sinbolismo guzti honen indarra somatzeko, eta bihotz barnerakortasuna, baina baita errealismoa ere gehien-gehienbat sinestun aitortzen zen Euskal Herri batetan, fededunen Bazko gau bat behar da ikusi izan, bere liturgia eder zaharraz, erlijioen historiak inoiz munduan sortu duen sinbolismo estetiko eta espresibuenetakoz, forma sotil bortitzetan, oraindik ageri-agerian daramatzana esklabuen eta misterioen eta salbazio ritoen mundu helenikoaren seinaleak. Irlandarrentzat bezala, euskaldunentzat —eta eslabiar herrirentzat— beren historiako gau luzearen espresio bilakatu da Bazko gaba.

Gau honetan, gaberdia pasaxe edo, Eliza ilunpetan dago. Eliz atarian sua mugeretik bizten da eta bedeinkatzen da eta argiaren liturgia hasten da, suaren ospakizun magikoa. Argia, gau luzearen buruko argi gozoa, IV.gn mendeko Latin ezti eta gregoriano zoragarritan abestua: poz bitez oraintxe zeruetako aingeru taldeak, poz bedi Eliz Ama, hainbeste argi printzaz apaindua... Kandelak haundi bat biztu da Eliza ilunean, herri guztia- ren isiltasunaren erdian: hau da gaba, Moiseri, Egiptotik ateratzean, argi egin zeniona... Eta euskalduna —eta irlandarra, eta eslabua— Itsaso Gorrian aurrrera sentitzen zen, mirari batez Egipto menpetik salbatuta, askatuta. Bataio ritoa, kreazio berri baten zeinua: eta Euskal Herria birkreaturik sentitzen da. Sinboloen indarrak bizkorturik —irudipenak, asoziazioak— euskaldun fededu-

nak libertatezko mundu batetan amets egiten du. Argi, bizkunde, askatasun, sinonimo bihurtzen dira gau honetako liturgian.

GERRA, FAXISMOAREN GAU LUZEA.

1932 (Bilbo), 1933 (Donostia), 1934 (Gasteiz), 1935 (Iruina)..., libertate errepublikanoan ospatu ziren Aberri Egunak: euforiaz beteak, konzientzia irabazi berriaren festak. Bere buruan konfiantza osoa berrirabazi zuen herri baten jaiak izan ziren Aberri Egunok.

1937-an, frontean ospatu zen: bizkundea heriotza zen. Gero ez zen Aberri Egunik ospatu 1964-era arte.

Faxismo urte beltzotan, bazkoa ere iluna izango da, gaba da, esperantza desesperatu baten, beldur isilaren. Aberri Eguna eliz

Mi pensamiento

Me piden una impresión sobre el "Día de la Patria". Su grandeza indica la potencia- lidad de nuestro Partido, hoy verdadero controlador de la vida de la Patria, mañana el instrumento de su liberación. Jaun-Goikoa inspire a nuestras Autoridades para que modelando el alma de nuestro pueblo acer- quen, hasta que nosotros lo veamos, el día de la felicidad.

Agileta (for Justa Indarra)

El Día de la Patria

Reflexiones

Por motivos físicos, superiores a mi voluntad, no asistí al acto pero los periódicos que se me leyeron y las personas veraces y buenas observadoras que concurrieron a Bibao están contestes en afirmar que fué grandioso, nutridísimo, organizado admirablemente, modelo de entusiasmo y de disciplina, es decir, acto heroico de patriotismo, contenido por irrompibles muros, que la serenidad y el juicio construyeron. Pueblo que así se conduce es de muchas promesas, si profesa, como fundadamente podemos creer, voto de perseverancia. Sobre todo levanta el ánimo aun de los más desconfiados espectadores la existencia de tan ejemplar organización; pues la naturaleza de caudillos y guías idóneos únicamente la forman las muchedumbres capaces de virtudes cívicas y patriotas.

Si, el cuadro, teñido en los colores más vivos de la esperanza, fué deslumbrador. Mas no le volbamos la espalda antes de que nuestros ojos se enteren de que ciertas nubes le sombrean; no nos hagamos la ilusión de que no existen algunas.

La lengua milenaria de la ruza se ve atacada por personas que llevan sangre vasca en las venas. La combaten en nombre de la cultura, sin echar de ver que si algo proclama esa enemiga es la incultura feroz y bárbara de los que la experimentan. Sepan los cultos de inteligencia intoxicada y los pseudo cultos que reciben consignas sin entenderlas que las naciones cultas conservan, extienden, cultivan, embellecen y hermocean sus idiomas vernáculos, y que solo los pueblos salvajes los desdeñan y olvidan.

Otros enemigos de las cosas vascas, sin darse cuenta de ello, acaso, anidan en sus pechos rencores dimanados de perjuicios y desengaños puramente personales. Las legislaciones civiles forales, extremadamente lógicas con sus principios, suelen ser muy amplias en las facultades dispositivas que conceden. Acaso un padre u otro ascendiente más lejano, en sus donaciones y testamentos no llenó los anhelos de quien hi, y procede como antibasco en cuantas ocasiones se le ofrecen; conozco de ello varios ejemplos, no sólo en nuestra patria, sino también en Cataluña. La raíz del antipatriotismo de los aludidos es, como se ve, muy fea y nauseabunda.

Otros, por lo general, cautos y comedidos en sus palabras, no suelen dedicar ninguna de sus obras a mantener las instituciones de la tierra nativa; ¿por qué? porque les son absolutamente indiferentes; sus cavilaciones constantes andan por otros caminos: el de la lisonja a los poderosos, el de la hartura de los goces del bienestar y de la riqueza, el de la satisfacción de las vanidades, el de la conquista de capital. ; los demás no representan valores de la vida.

¡Día grande de la Patria! Yo te bendigo. Si las nubes invaden mi alma, abriré francas las puertas de mi memoria, para que, al calor de ese recuerdo, resurja la confianza fortalecida.

Arturo Campión

barneetan ezkatutuko da, oihuak eta garraisiak otoi-tza eta negarra izango dira, konzentrazioak bihotz barne isilean egiten dira. Bazko liturgia drama triunfal bat da: faxismoaren bazkoazko sinbolismoaren alderdi tragikoa destakatu-ko da. Euskal Herri zanp-
tua Israelekin berdintzen ikasi da. Baina orain Osti-
rale Santu beltza gogora-
tzen da, ezen ez Bizkun-
de gau argia. Euskal Herria
gurutzean dago. Bozka-
rionzko berbikunde senti-
mendu bihotz goragarriak,
agonia larriari egin dio
leku. Inork ez du hobeto
erakusten sentiera alda-
kuntza hau, Salvatore Mi-
txelenaren poesiak baino:
Guruzbidea, Euskal sami-
naren guruzbidea, Erri bat
guruzbidean...

1964: BORROKAZKO ABERRI EGUNAK.

1964-ean Aberri Egu-
nak berriro hasten direne-
an (Gernika, Bergara...),
Euskal Herria beste bat da.
Bazko giro arrai batek ez,
baino gudu giroak jazten
du. Aberri Egun hiriak, mi-
litarki okupaturik irartzar-
tzen dira. Bideak hesiturik
daude. Ikurrin kolore alai-
ez baino, mitrailetaz eta
uniforme berde eta grisez
betetzen dira bazterrak.
Kontrol ez kontrol, euskal-
duna, goizean alai etxetik
irten duena, ezintasun eta
humilazio artean, senti-
mendu erreprimatuek erre-
erreta, azkenean Aberri
Egunaren hirira sartu gabe
itzuliko da etxera. Gogoan
dugu denok oraindik: bo-

rroka bat bilakatzen da bi-
dean ibiltzea.

Abertzaleak elizetan
errezatzen badu ere orain-
dik, bazko eta Aberri Egu-
naren ospakizun arteko ja-
rraigoa xuxena, berehala
doa etetzera. Errezatzeak
Aberri Eguneke bere lekua
galduko du. Laster, Aberri
Egunari, ez zaio beste baz-
ko karaktererik gelditzen,
egun horretan ospatzen de-
la baino.

Aldakuntza prozesu
honetan, abertzaletasuna
bera urratu da: 1967-an,
EAJ/PNV-ak Gasteizera
deitu zuen Aberri Eguna,
ETA-k Irun-Hendaia.

1968: EUSKADI GERRAN DAGO.

"La policía armada a

caballo y en jeeps tomó
posiciones en los puntos
estratégicos de la ciudad",
idazten zuen La Hoja del
Lunes-ek biharamonean.

Baina Aberri Egun
honetan, Donostian, mani-
festariak buru egin diote
poliziarri. Harriak, autoak
irauliz. Zanaketaz aski
da. Krutwigen gerrila teo-
ria zabaltzen da.

1968, Etxebarrieta-
ren heriotz urtea da. 1968,
Manzanasen hilketa urtea
da. 1968-an gartzelak aber-
tzalez betetzen dira, bazte-
rrak desterratuz, Estado de
Excepción dekretatzen da.

Berbizkundera, orain,
gerrarena da.

1978: ASKATASUNA EZ DA OTOIZKA ESKU- RATZEN.

Aberri Eguneke, aska-
tasun borroka prozesua is-
ladatzen dute: bazkotatik
kalbario menditara, kalba-
riotik gerrara.

Profeta ez dena, ez da
sartuko igartzera, 1978-ko
Aberri Eguna zer izango
den. Baina bazko egunik
ez da izango, ez. Euskadi
ez dago bazkoatan.

Aberri Egunez Aberri
Egun, Arana Goiriren deia
doa: "Los bizkainos no
queremos otra cosa sino
que la nación española re-
tire de nuestro territorio
su dominación; para que
Bizkaya sea de los bizkai-
nos y éstos la gobiernen
libremente, sin estar sometidos a más poder superior
que el del Señor de todo el
universo".

Joxe A. Otaegi